- *ANNULLAMENT TAZ-ZWIEG – ART 19 (1) (D) (F) TAL-KAP 255 –*

IL-PRIM' AWLA TAL-QORTI CIVILI

IMHALLEF

ONOR. RAYMOND C. PACE LL.D.

Seduta ta' nhar il-Hamis is-27 ta' Gunju 2002

Kawza Numru: 31
Citazzjoni Numru: 138/01/RCP

Suzanne *sive* Sue Rossi.

vs

Benjamin *sive* Benny Bugeja.

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici a fol. 1 fejn gie premess:-

Illi l-kontendenti kienu zzewgu fis-sebgha u ghoxrin (27) ta' Settembru, 1987 (*vide* Dok. 'A') u minn dan iz-zwieg l-istess kontendenti ma kellhomx tfal;

Illi da parti tal-attrici qatt ma kien hemm imhabba reali fil-konfront tal-konvenut, u kienet tarah u titrattah izjed bhala habib taghha milli bhala zewgha, tant illi matul il-perjodu intier ta' korteggjament taghhom il-kontendenti qatt ma kienu johorgu flimkien wahedhom izda dejjem fi klikka ta' hbieb, u fil-fatt l-attrici zzewget lill-konvenut ghall-motivazzjonijiet zbaljati, u cjoe`, minhabba fil-fatt illi kienu ilhom johorgu flimkien u kienu ghadhom kif waqqfu r-relazzjoni taghhom ghall-perjodu protratt ta' zmien u l-attrici, b'immaturita`, kienet imponiet fuq il-konvenut illi jew jizzewgu jew inkella jittronkaw ir-relazzjoni taghhom b'mod definittiv;

Illi l-attrici zzewget lill-konvenut izjed minhabba '*peer pressure'* fis-sens illi shabha kollha kienu qed jizzewgu fl-istess zmien u izjed ghax riedet taqta' x-xewqa li minn dejjem kellha sa minn meta kienet tifla u tizzewweg bil-libsa l-bajda u fil-fatt l-attrici izjed riedet ic-cerimonja tat-tieg milli z-zwieg innifsu sabex b'hekk il-kunsens tal-attrici kien ibbazat fuq konsiderazzjonijiet u motivi ulterjuri illi mhumiex dawk illi, fi zwieg b'sahhtu u normali, effettivament jinducu lil zewg persuni biex jizzewgu lil xulxin;

Illi ghalkemm il-kontendenti kienu ilhom johorgu flimkien ghal zmien pjutost twil, pero` qatt ma kien hemm preparazzjoni serja ghaz-zwieg, u l-komportament tal-kontendenti certament illi juri illi huma kellhom difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga u fuq x'inhuma d-dmirijiet u d-drittijiet essenzjali tal-mizzewgin, u dan kif se jigi ampjament pruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza;

Illi l-attrici kienet imponiet fuq il-konvenut il-kondizzjoni li ma jkollhomx tfal ghaliex l-attrici kien mohhha biss biex ittejjeb u tkompli tavvanza l-karriera taghha fl-immudellar, u l-gravidanza certament kienet tostakola din il-karriera, tant illi effettivament il-kontendenti ma kellhomx tfal u l-attrici kompliet fil-karriera taghha ta' mmudellar;

Illi l-kontendenti sseparaw b'kuntratt ta' separazzjoni bonarja pubblikat fil-11 ta' Marzu 1991 min-Nutar Marco Farrugia (*vide* Dok. 'B'), u minn dak iz-zmien 'l hawn huma baqghu jiffrekwentaw lil xulxin bhala hbieb kif fil-fatt kienu waqt iz-zwieg — semplici hbieb;

Illi effettivament illum il-kontendenti jirrealizzaw illi dak li hasbu li kienet imhabba ma kienet xejn hlief simpatija u sens ta' hbiberija fil-konfront ta' xulxin, sentimenti li baqghu mmutati kemm qabel iz-zwieg, kemm matul iz-zwieg u kif ukoll wara s-separazzjoni;

Illi ghaldaqstant iz-zwieg kuntrattat bejn il-kontendenti fis-27 ta' Settembru 1987 huwa wiehed null u bla ebda effett u dan *ai termini* tal-provvedimenti tal-artikolu 19 (1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta b'mod generali u b'mod partikolari *ai termini* tal-paragrafi (d), (f) u (g) tal-imsemmi artikolu 19(1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta;

Illi l-istess attrici ghalhekk talbet li l-konvenut jghid ghaliex m'ghandhiex din l-Onorabbli Qorti:-

(1) Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti fis-27 ta' Settembru 1987 huwa null u bla ebda

effett skond il-ligi u dan a tenur tat-**artikolu 19 (1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u b'mod partikotari a tenur tal-provvedimenti tal-paragrafi **(d), (f) u (g)** tal-istess **artikolu 19 (1) tat-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u ghalhekk tordna li ssir l-annotazzjoni opportuna fl-Att taz-Zwieg relattiv.

Bl-ispejjez kontra l-konvenut minn issa stess ingunt ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni attrici a fol 3 tal-process;

Rat il-lista ta' xhieda u d-dokumenti esebiti a fol 4 sa 8 tal-process;

Rat li l-konvenut gie debitament notifikat u ma pprezenta ebda nota tal-eccezzjonijiet u ghalhekk baqa' kontumaci.

Rat il-verbali tal-24 ta' Settembru 2001 fejn il-konvenut informa lill-Qorti li ma kienx ghamel eccezzjonijiet ghax ma kienx qed jikkontesta t-talbiet attrici.

Rat in-nota tal-attrici tas-17 ta' Ottubru 2001 fejn gew prezentati xi affidavits (fol. 14 sa 30 tal-process).

Rat il-verbali tal-11 ta' Dicembru 2001, tas-7 ta' Frar 2002, tal-20 ta' Frar 2002, tas-6 ta' Marzu 2002 u tat-23 ta' April 2002 fejn Dr. Cilia talab li jaghmel nota ta' osservazzjonijiet u l-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-27 ta' Gunju 2002.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat l-atti kollha l-ohra tal-kawza.

II. KONSIDERAZZJONIJIET.

(A) L-AZZJONI ATTRICI.

Illi l-attur fil-premessi tieghu jghid illi l-kunsens tal-konvenuta kien vizzjat minhabba difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga u fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha; kif ukoll, minhabba li l-kunsens taghhom inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu, jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg u ghaliex il-partijiet jew wahda minnhom rabtu l-kunsens taghhom ma kundizzjoni li terreferi ghall-futur.

(B). PRINCIPJI LEGALI.

Illi dawn il-premessi huma kkontemplati fl-**Artikolu 19 (1) (d) (f) u (g) tal-Kap 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u cjoe` l-**Att dwar iz-Zwieg**.

Illi l-attur jissottometti illi z-zwieg bejnu u bejn il-konvenuta ghandu jigi dikjarat null *inter alia* a bazi ta' l-**Artikolu 19 (1) (d) tal-Kap 255** li jghid:

"(d) *Jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun vizzjat b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fuq il-hajja mizzewga, jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali taghha, jew b'anomalija psikologika serja li taghmilha*

mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg".

Illi dwar dan is-sub-artikolu din il-Qorti kif presjeduta diga' kellha okkazzjoni tezaminah, u ghalhekk taghmel referenza ghas-sentenza **"Joseph Borg vs Maria Nicolina Cutajar gia` Borg"** (Cit. Nru. 1564/97/RCP – deciza fil-21 ta' Ottubru 1999) u ghall-principji hemm enuncjati.

Illi fis-sentenza **"Kevin Spiteri vs Avukat Dr Renzo Porella Flores et noe"** (Cit. Nru. 2443/97/RCP – deciza 18 ta' Jannar 2000) il-Qorti ghamlet referenza ghall-espozizzjoni ta' ***Viladrich***:

"*Thus, there is grave lack of discretion of judgement when it is proven that a contracting party lacks intellectual and volitional maturity necessary to discern, in view of binding oneself in an irrevocable manner, the essential rights and duties of marriage, which are the object of mutual surrender and acceptance. The discretion of judgement refers to that degree of maturity of comprehension and of will of the contracting parties which enables them to give and receive each other, through a juridical bond, in a unique community of life and love. This community is indissolubly faithful, ordered to the good of the spouses as well as to the procreation and education of the offspring*" (***Viladrich, P.J.,*** **"Matrimonial Consent in Code of Canon Law Annotated." (Montreal, 1993)**, p. 686).

Illi kwantu ghall-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-

Kap. 255, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabbilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (***Viladrich, P.J.,*** op.cit., p. 687).

Illi wkoll fis-sentenza **"Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia"** (P.A. (VGD) 10 ta' Settembru 1997) inghad wkoll li:

*"Kwantu ghad-difett serju ta' diskrizzjoni ta' gudizzju – Art. 19 (1) (d) – biex ikun hemm nuqqas serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju jrid ikun hemm inkapacita' psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, jew li jiddeciedi liberalment, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (**"Isabelle Zarb vs Stephen Attard –** P.A. 21 ta' Novembru 1995). Mhix ghalhekk kwistjoni ta' nkompatibilita' ta' karattru, jew ta' decizjoni jew decizjonijiet*

zbaljati. Il-paragrafu (d) ikompli jitkellem dwar "anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg". Il-Qorti tosserva li l-ligi taghna tirrikjedi mhux biss anomalija psikologika tkun wahda serja, izda li tkun taghmilha mpossibbli mhux sempliciment difficli, li wiehed jaqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg ossia jassumihom".

Illi ghalhekk b'difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju l-legislatur ma riedx ifisser semplicement kwalsiasi stat ta' mmaturita` li parti jew ohra fiz-zwieg tista' tkun fiha fil-mument li jinghata l-kunsens reciproku (**"Nicholas Agius vs Rita Agius gia Caruana**" – P.A. (VDG) tal-25 ta' Mejju,1995).

Illi li kieku l-legislatur irrikjeda maturita` shiha u perfetta, ftit jew addirittura ebda zwieg ma kien ikun validu. In-nuqqas ta' *discretio judicii* hu kuncett guridiku ntrinsikament marbut mal-kapacita` ta' parti jew ohra fiz-zwieg li taghti l-kunsens liberu u xjenti taghha ghar-rabta taz-zwieg. Kif jispjega l-gurista **Colagiovanni** meta sostna li:-

"*Il matrimonio, in quanto patto ossia "foedus" ……… richiede una capacita` intelletuale e volitiva al di sopra di ogni altro contratto che e` per lo meno rescindibile, in casi determinati dalla legge, richiede quindi una integrita` di mente e di liberta`, dato che ……… si tratta di assumersi una "servitus" per tutta la vita*" (**Forum, 1990**, Vol. 1 part I, p. 72).

Illi pero`, kif gia inghad, b'immaturita` jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju d-dottrina u l-gurisprudenza "*non si riferiscono ad una piena e terminale maturita`, non esigono nei nubenti una conoscienza perfetta ed esaustiva di cio` che comporta il matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio` che puo compartare la vita coniugale, ne` un perfetto equilibrio volitivo-affettivo, ne` infine una conscienza perfetta delle motivazioni della scelta matrimoniale. Ecco perche` riesce piu` appropriato l' uso del termine discrezione di giudizio, che fa riferimento ad un certo discernimento ma non implica il raggiungimento di una maturita` piena*" (***Pompedda, M.F.,*** "**Il Consenso Matrimoniale in Grocholewski" –** ***Pompedda – Zagglia*****, "Il Matrimonio nel Nuovo Codice di Diritto Canonico"** (Padova, 1984), p. 46).

Illi kif gie affermat diversi drabi minn din il-Qorti, inkluz fis-sentenza **"Alessandra sive Sandra Mc Monagale qabel Mamo vs Mario Mamo"** (P.A. (VDG) 26 ta' Ottubru 2000) ikun hemm id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju fis-sens ta' l-ewwel parti tal-paragrafu **(d)** imsemmi kemm-il darba jirrizulta li, *"fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew ohra tkun priva b'mod sostanzjali, ossia gravi, minn dik il-fakolta` kritiko-estimativa jew kritiko-valutativa dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg, jew minn dik il-maturita` affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju, ghalhekk, ma hux semplicement nuqqas ta' hsieb, nuqqas ta' riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizjonijiet zbaljati – in fatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettament kompatibbli*

*ma' diskrezzjoni ta' gudizzju" (ara, "**Emanuel Camilleri v. Carmen Camilleri"**, P.A., 10 ta' Novembru 1995).*

Illi l-istess sentenza tkompli tghid *"Li parti fiz-zwieg ma tkunx fehmet sufficjentement, fis-sens li ma tkunx hasbet bizzejjed jew ma tkunx irriflettiet bizzejjed fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u d-dmirijiet essenzjali tal-hajja mizzewga, ma jammontax necessarjament ghal difett (serju) ta' diskrezzjoni ta' gudizzju* (**"*Selina-Maria Vella Haber v. Joseph Gatt*"**, *P.A., 15 ta' April 1996)"*.

Illi ghalhekk biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif ravvizat fl-**artikolu 19 (1)(d)** irid ikun hemm l-inkapacita` psikika (mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku) jew kostituzzjonali li wiehed jaghraf u jirrifletti, u li jiddeciedi liberament, fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali (ara f'dan is-sens, fost ohrajn, **"*Jacqueline Cousin v. Bernard Simler*"**, P.A., 3 ta' Gunju 1998; ***"Roseanne Cassar v. Kenneth Cassar"***, P.A. 19 ta' Ottubru 1998; u **"*Carmelo Grima v. Mary Andrews*"**, P.A., 2 ta' Novembru 1998).

Illi proprju ghalhekk ukoll il-legislatur jirrikjedi li d-difett ta' diskrezzjoni jrid ikun wiehed serju u l-anomalija psikologika tkun wahda serja.

Illi kif jispjega **Bersini**, id-diskrezzjoni ta' gudizzju tikkonsisti f'zewg elementi distinti izda konkorrenti u interdipendenti:-

"*La piena avvertenza e il deliberato consenso … … … La piena avvertenza si riferisce alla sfera intellettiva, il deliberato consenso a quella volitiva. In altri termini, la discrezione di giudizio comprende la maturita` di giudizio e la maturita` affettiva … … … La maturita` di giudizio comporta una conoscenza critica proporzionata all' atto da compiere, agli obblighi essenziali da assumersi e ai doveri coniugali che ne derivano proiettati nel futuro. La maturita` affettiva comporta generalmente quella adequata evoluzione degli istinti, degli affetti, dei sentimenti, della emotivita` che se sono turbati o inadeguati intaccano direttamente la volonta` e possono privare della libera scelta interiore. Abbiamo cosi` una mancanza di consenso libero (immaturita` affettiva) e ponderato (immaturita` di giudizio)*" (***Bersini, F.,*** **"Il Diritto Canonico Matrimoniale."** (Torino, 1994), p. 97).

Illi l-istess awtur, imbaghad ikompli jispjega dwar kemm irid ikun serju d-difett ta' diskrezzjoni biex wiehed ikun jista' jghid li hemm id-difett fil-kunsens u l-konsegwenti nullita` taz-zwieg:-

"*Se ci si chiede quale grado di discrezione di giudizio possa ritenersi proporzionato al matrimonio, rispondiamo anzitutto che, sia per la conoscenza intellettiva come per la deliberazione volitiva, dovra' essere maggiore di quello richiesto per peccare mortalmente e per stipulare gli altri contratti. Il motivo sta nel fatto che il consenso matrimoniale riguarda obbligazioni che si proiettano nel futuro ed e` ordinato all' assunzione di uno stato di vita che incide su tutta l' esistenza con un contratto perpetuo e*

irrescendibile che comporta una serie di gravi obblighi ad esso inerenti. Per dare un valido consenso, non e` sufficiente il grado di ragione col quale speculativamente uno sappia che cosa e` il matrimonio; e` necessaria la maturita` di giudizio capace di ponderare in concreto i doveri e i diritti che uno deve assumersi per tutta la vita. In altri termini, e` necessaria la discrezione non tanto per l' atto in se, al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell' atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro. Ovviamente si richiede una ponderazione degli impegni sostanziali del matrimonio e non di tutto il suo valore etico, religioso, sociale, giuridico ed economico, altrimenti ben pochi sarebbero in grado di emettere un valido consenso. Ogni volta che i contraenti abbiano raggiunto l' eta prescritta dal legislatore per poter contrarre matrimonio, si presume che essi siano in possesso della debita discrezione di giudizio; tale presunzione, tuttavia, ammette prove in contrario. Pertanto, qualora si possa dimostrate, per qualsiasi motivo, la capacita` intellettiva e volitiva sopra descritta sia gravamente alterata o addirittura mancante, si dovra` ritenere che il vincolo matrimoniale sia nullo per difetto di discrezione di giudizio" (*ibid.* pp. 97-98).

Illi hawnekk il-Qorti, pero`, tixtieq tippreciza li ghazla libera, kunsens hieles, ghar-rabta taz-zwieg mhux sinonimu mal-kuncett ta' ghazla facli, u dan kif gja gie ndikat fis-sentenzi fuq kwotati, tant li inghad li:-

"*… … ... se il sogetto non e` in grado di superare [i] condizionamenti interiori, allora si dira` che la scelta di lui*

non e` stata libera; lo sara` invece qualora pur pressato da tali impulsi provenienti dal proprio psichismo, da un' affettivita` non sufficientemente matura o anomala, e quindi anche di fronte a conflitti interiori, sara` stato capace di superarli, di dominarli razionalmente, di scegliere con autonomia ... ... In ogni caso, i nubenti debbono aver coscienza di assumere vere obbligazioni (e reciprocamente di concedere veri diritti) di creare cioe` col matrimonio un patto che vincola a un comportamento idoneo e adeguato alla specifica societa` coniugale, sia nei rigwardi dell' altra parte sia nei riguardi della prole" (***Pompedda, M.F.,*** **"Incapacita` di Natura Psichica in Matrimonio Canonico: Fra Tradizione e Rinnovamento."** (Bologna, 1991), pp. 231, 233).

Illi kwantu ghad-difett fil-kunsens dovut ghall-anomalija psikologika serja li taghmilha mpossibbli ghal dik il-parti li taqdi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, il-ligi taghna, bhad-dritt kanoniku **(Can. 1095 (3))** tirrekjedi mhux semplici diffikulta` izda impossibilta` li wiehed jaqdi ossia jassumi l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg. Inkapacita` jew impossibilta` vera f'dan il-kuntest hi ipotizzabbli biss fil-prezenza ta' anomalija psikologika serja li, independentement minn kif wiehed jaghzel li jiddefiniha jew jiklassifikaha fil-kamp tal-psikjatrija jew tal-psikologija, tintakka sostanzjalment il-kapacita` "*di intendere e/o di volere*". "*L' incapacita` di assumere gli oneri essenziali della vita coniugale*", jghid il-***Bersini***, "*rende la persona inabile al matrimonio, anche nell' ipotesi … … … che al momento di contrarre le nozze abbia avuto la discrezione*

di giudizio sufficiente per un valido consenso" (op. Cit., p. 99).

Illi ghal dak li jirrigwarda l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg, din il-Qorti tifhem li, fin-nuqqas ta' definizzjoni jew indikazzjoni fil-**Kap. 255**, dawn l-obbligazzjonijiet essenzjali huma dawk li fis-socjeta` Maltija dejjem u nvarjabilment gew ritenuti bhala l-obbligazzjonijiet essenzjali taz-zwieg.

Illi dawn huma "*the obligation concerning the conjugal act or carnal union, as bodily union and basis of procreation; the obligation of the community of life and love as an expression of the union between man and woman, mutual well-being, which is inseparable from the provision of an environment conducive to the reception and education of children; and the obligation to receive and bring up children within the context of a conjugal community. It is important to remember that these essential obligations must be mutual, permanent, continuous, exclusive and irrevocable so that there would be incapacity if one of the contracting parties should be, due to a psychological cause, incapable of assuming these obligations with these essential characteristics*" (***Viladrich, P.J.,*** op. Cit., p. 687).

Illi tal-istess portata huma s-sentenzi **"Anthony Gaffiero vs Juanita Gaffiero nee' Sultana"** (P.A. (VDG) 17 ta' Novembru 2000 u **"Anna Galea v. John Walsh"**, P.A. (VDG) tat-30 ta' Marzu 1995). Inerenti, ghalhekk, f'dawn l-obbligazzjonijiet hemm l-obbligu tal-partijiet li jaghtu lilhom infushom lil xulxin fit-totalita` taghhom sabiex tigi stabbilita bejniethom *"the community of life and love"*.

Illi fl-ahharnett din il-Qorti taghmel riferenza ghal dak li nghad fis-sentenza fl-ismijiet **"Nathalie O'Toole vs Patrick O'Toole"** (P.A. (N.A.) 25 ta' Marzu 2002) fejn inghad li:-

"Il-kunsens moghti fiz-zwieg skond din l-istess gurisprudenza mhuwiex dak il-kunsens semplici rikjest fil-kuntratt in generali ghaliex il-kuntratt taz-zwieg huwa wiehed "sui generis" u ta' ordni pubbliku. Illi ghalhekk il-partijiet f'kuntratt ta' zwieg mhux biss irid ikollhom il-kapacita' li jaghtu dak il-kunsens, izda li l-istess irid jigi moghti bl-iktar mod liberu u xjenti ghal dak kollu li tirrikjedi r-rabta taz-zwieg. Il-kuntratt taz-zwieg ghandu jigi apprezzat mhux biss bl-ghajnejn oggettivi tal-ligi, izda jrid isib is-sinifikat tieghu fir-relazzjonijiet ta' koppja u l-iskop ahhari taz-zwieg, cjoe' li tnejn minn nies jaghtu lilhom nfushom lil xulxin ad eskluzzjoni ta' kollox u kulhadd. Meta ghalhekk ghal xi raguni jew ohra dak il-kunsens ma jkunx gie moghti bil-konoxxenza shiha ta' dak li jgib mieghu z-zwieg, allura jinholoq dubju kemm dak il-kuntratt matrimonjali huwa wiehed validu."

Illi kif inghad fis-sentenza **"Al Chahid vs Mary Spiteri"** (P.A. (RCP) 5 ta' Gunju 2002) *inoltre* l-kunsens irid ikun wiehed tali li permezz tieghu l-parti li tesprimih trid tkun konxja ta' l-obbligi, id-dmirijiet u r-responsabbiltajiet li ggib maghha l-hajja mizzewga bhal ma huma l-elementi ta' unjoni permanenti, esklussiva w irrevokabbli.

Illi dawn il-principji kollha gew kkonfermati f'diversi sentenzi moghtija minn din il-Qorti nkluzi **"Maria Rita**

Calleja. Vs Mohamed Ben Mohamed Khemiri" (P.A. (RCP) 17 ta' Frar 2000); **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** (P.A. (RCP) 9 ta' Marzu 2000); **"Ousama Sadalah vs Doris Tanti"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000); **"Josephine Gabriel vs Dr. Georg Sapiano et nomine"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Mazen Dadouch vs Maria Dadouch xebba Galea"** (P.A. (RCP) 22 ta' Marzu 2002); **"Albert Grech vs Josette Grech"** (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002); **"Marco Tanti vs Catherine Azzopardi"** (P.A. (RCP) 30 ta' Mejju 2002); u **"Giulio Farrugia vs Raquel Anne Farrugia"** (P.A. (RCP) 29 ta' Mejju 2002) fost ohrajn.

Illi min-naha l-ohra fl-**Artikolu 19 (1) (f)** jinghad ukoll li z-zwieg ikun null:

19 (1) (f) "*jekk il-kunsens ta' xi wahda mill-partijiet ikun inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta' xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, jew tad-dritt ghall-att taz-zwieg*".

Illi dan is-sub-artikolu wkoll gie diskuss u ezaminat fis-sentenza **"Nicolai Balzan vs Simone Cremona"** minn din il-Qorti kif presjeduta (Cit. Nru. 1019/98/RCP – deciza fid-9 ta' Marzu 2000) u **"Mark Spiteri vs Susan Margaret Spiteri"** (P.A. (RCP) 27 ta' Frar 2001) u a skans ta' ripetizzjoni qed issir referenza ghall-principji hemm enuncjati. Illi *inoltre* fis-sentenza **"Theresa Taguri nee` Spiteri vs Avukat Christopher Cilia et noe"** (Cit. Nru.

3130/96/NA – deciza P.A. (NA) fl-10 ta' Novembru 1999) gie ritenut illi:-

"*Fl-interpretazzjoni ta' dan is-sub-inciz gie ritenut mill-Qorti taghna illi l-eskluzjoni pozittiva ma kellhiex necessarjament tirrizulta biss minn xi haga espressa direttament izda setghet tigi espressa bl-imgieba ta' xi parti fil-perjodu immedjatament qabel u wara li jkun inkiseb l-istess kunsens*".

Illi tal-istess portata hija s-sentenza **"Josette Lungaro mart Jesmond Lauro vs Jesmond Lauro"** (P.A. (RCP) l-1 ta' Frar 2001); **"Joseph Gabriel vs Dr. Georg Sapiano *nomine*"** (P.A. (RCP) 8 ta' Novembru 2000); **"Carmen El Shimi gja Tanti vs Ibrahim Mohamed Mohamed Ibrahim El Shimi"** (P.A. (NA) 20 ta' Gunju 2000); **"Mary Rose Abder Rahim vs Esam Abder Rahim"** (P.A. (NA) 31 ta' Mejju 2000); **"Ousama William Hfez Sadallah vs Doris Dalli"** (P.A. (RCP) 4 ta' April 2000) u "**Albert Grech vs Josette Grech**" (P.A. (RCP) 30 ta' April 2002 Cit. Nru. 793/01/RCP).

Illi wiehed jinnota li l-konvenuta ma pprezentat ebda nota tal-eccezzjonijiet u ghalhekk baqghet kontumaci, pero' huwa *ormai* stabbilit fil-gurisprudenza nostrali li l-kontumacja ma hijiex ammissjoni, izda oppozizzjoni u ghalhekk din il-Qorti xorta ghandha tidhol sabiex akkuratament tezamina l-provi sabiex tara u fl-ahharnett tiddeciedi jekk il-provi prodotti waslux ghall-konvinciment morali fil-gudikant li jaccetta t-talba attrici ghan-nullita' tal-istess zwieg.

Illi dan ghandu sinifikat iktar partikolari f'kazijiet ta' din ix-xorta ghaliex anke fil-kaz ta' ammissjoni tat-talbiet attrici f'kaz ta' nullita' ta' zwieg fis-sentenza **"Alexandra sive Sandra Farrugia vs Raymond Farrugia (A.C. 15 ta' Jannar 2002 - Citaz. Nru: 165/95/VDG"** gie affermat il-principju *"din il-Qorti ma kenitx tkun ezonerata milli tisma', u naturalment tezamina u tivvaluta, il-provi sabiex tassigura ruhha li hemm bazi legali ghall-annullament mitlub (ara **"Angela Spiteri xebba Selvaggi vs Joseph Spiteri"**, (Prim'Awla, 4 ta' Novembru 1994); **"Carmel sive Charles Camilleri vs Teresa Camilleri",** (Prim'Awla, 3 ta' Ottubru 1995); **"Evelyn Agius vs John Borg"**, (Prim'Awla, 4 ta' Ottubru 1995); **"Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri"**, (Prim'Awla, 10 ta' Novembru 1995**); "Isabelle Zarb vs Stephen Attard"**, (Prim'Awla, 21 ta' Novembru 1995); **"Terrence Richard vs Maria Concetta Richard nee' Goodlip"**, (Prim'Awla, 22 ta' Frar 1996); **"Alfred Tonna vs Maria Tonna"**, (Prim'Awla, 31 ta' Jannar 1996); **"Bernardette Debono xebba Gauci vs Mario Debono"**, (Prim'Awla, 16 ta' Settembru 1996)*.

Illi l-ahhar stipulazzjoni li fuqha hija bbazata l-azzjoni attrici hija dik *ai termini* tal-**artikolu 19 (g)** li tipprovdi li z-zwieg huwa null:-

"(g) Jekk xi wahda mill-partijiet torbot il-kunsens taghha ma' kundizzjoni li tirreferi ghall-futur".

Illi skond ***J. Edward Hudson*** *"a condition could either be suspensive or resolutive. It is suspensive if it delays the*

entry in effect of the obligation of an act until the condition itself is fulfilled. It is resolutive if it dissolves the obligation only if it verifies itself and therefore renders it null. e.g. "I will live in marriage with you until I find someone who is more wealthy than you" (**"Handbook II for Marriage Nullity Cases"** pg. 107). Illi huwa mportanti li wiehed jinnota li din l-kundizzjoni tapplika biss ghall-kaz ta' annullament taz-zwieg jekk din il-kundizzjoni tirreferi ghal avveniment fil-futur.

(C) APPLIKAZZJONI GHALL-KAZ DE QUO.

Illi l-fatti f'dan il-kaz ma humiex kontestati u jidher li l-partijiet kienu iltaqghu fis-sajf tas-sena 1994 meta l-attrici kienet tahdem bhala *'salesgirl'* u peress li kienet interessata fil-*modelling,* li ghaliha kien parti sostanzjali minn hajjitha, hija kienet tiddedika hafna hin ghall-istess, tant li ftit kienu jiltaqghu flimkien, u meta kienu johorgu flimkien kienu kwazi dejjem parti minn klikka. Damu sejrin b'dan l-andament ghal kwazi sentejn sakemm l-attrici biddlet ix-xoghol u bdiet tahdem ma' agenzija ta' l-immudellar, fejn sifret ghal tliet (3) xhur l-Ingilterra, u kienu jitkellmu biss fuq it-telefon. Meta giet Malta bdiet torganizza korsijiet tal-immudellar u *'fashion shows'* u dan kien jinvolvi l-attenzjoni taghha ghal hinijiet twal u kienu kwazi biss jiltaqghu f'dawn l-istess okkazjonijiet.

Illi l-istess attrici qalet mill-ewwel u dan spontanjament li ghaliha l-karriera tigi l-ewwel u qabel kollox, u jidher li l-konvenut accetta dan l-istat ta' fatt ghaliex qatt ma oggezzjona ghal dan, u dan ta aktar spinta biex tkompli

b'din it-tip ta' hajja aktar u aktar meta l-konvenut kien tmien (8) snin akbar minnha u dejjem trattatu ta' habib li ssibu meta kellha bzonn u anke tiehdu *'for granted'.*

Illi f'Awissu 1986 qatghu mir-relazzjoni ta' benjiethom u damu hekk sa ftit qabel il-Milied tal-istess sena, u hija avvicinat lill-konvenut u stiednitu johorgu flimkien pero' bil-patt li hija riedet li xorta tibqa' taghmel li trid, u dan ghamlitu *stante* li l-genituri taghha, skond hija kienu jzommu certa dixxiplina fuqha, u hija riedet tehles minn dan billi tizzewweg. U dan anke ghaliex il-konvenut kien accetta dan kollu. Illi sadanittant hija baqghet l-istess, kompletament mitfuha fuq ix-xoghol taghha u ghaliha t-tieg kien l-akbar *'fashion show'.* Semmiet kif hija sa gurnata qabel it-tieg dahlet id-dar fis-7:00.a.m. u li kienet ukoll tohrog ma' terza persuna. Fil-fatt sabiex tkompli fuq l-istess vena, sostniet li hija kienet ghamlet kundizzjoni, ukoll accettata mill-konvenut, li hija ma rieditx tfal fiz-zwieg.
Illi wara z-zwieg hija baqghet meghdija fl-istess xoghol, u l-konvenut anke minn dan qata' qalbu sakemm isseparaw fil-11 ta' Marzu 1991, u minn dakinhar hija kellha relazzjoni ma' haddiehor li minnha twieldu zewg itfal, ghalkemm ghadha tiltaqa' mal-konvenut bhala hbieb.

Illi dan huwa sostanzjalment kollu prodott fl-affidavit tal-attrici tad-9 ta' Ottubru 2001, u huwa kkorroborat mill-affidavit tal-konvenut fl-affidavit tieghu tal-istess data a fol. 17 u 19 tal-process; dan apparti l-konferma ta' dan kollu mix-xhieda ta' huha David Rossi, missierha Henry Rossi, u il-habib taghha Silvio Schmebri, u kull wiehed enfasizza li l-istess attrici kienet kwazi ossessjonata bil-karriera taghha,

u li lill-konvenut kienet tistmah bhala habib biss u xejn izjed, u kien komdu ghaliha, ghaliex b'hekk setghet facilment tibqa' taghmel li trid.

Illi mill-provi prodotti ghalhekk jidher li din l-attrici, li thoss ruhha li kienet progressiva uzat l-istitut taz-zwieg ghall-iskopijiet taghha egoistici u cjoe' li jkollha aktar liberta' sabiex hija tkun tista' tavvanza l-karriera taghha u taghmel dak li trid minghajr ebda indhil u sikkatura zejda mill-genituri taghha, tant li ma kellha ebda sentiment lejn il-konvenut u lanqas lejn il-hajja mizzewga *per se* u z-zwieg kien uzat bhala strument sabiex hija tilhaq l-ghanijiet taghha.

Illi dan l-atteggjament tal-attrici ma kienx mghejjun mill-attitudini tal-konvenut, li jidher li kien kuntent li jkun fil-prezenza taghha, jew inkella li tohrog mieghu, u xejn izjed u jidher li qatt ma nvolva ruhhu sew fil-hajja tal-attrici; kien biss habib kuntent li jigi hekk uzat mill-istess attrici, u din hija l-istampa li l-kontendenti pingew fl-atti ta' din il-kawza, stampa li hija nieqsa ghal kollox minn dik necessarja, rikjesta u rakkomandata sabiex wiehed jidhol ghal kuntratt ta' zwieg.

Illi fil-fatt ix-xhieda tal-istess partijiet turi nuqqas serju ta' kull tip ta' sentiment li wiehed necessarjament ikollu meta jkun ser jaghmel dan il-pass, izda l-enfasi kollha kienet mixhuta fuq l-bzonnijiet tal-attrici u dan biss fir-rigward tal-karriera taghha, tant li l-funzjoni stess ta' zwieg giet deskritta mhux bhala pass ghall-hajja mizzewga, izda biss bhala *'l-akbar fashion show',* u ghalhekk jidher li ghalkemm

kien hemm il-forma taz-zwieg, f'dan il-kaz, dan kien nieqes ghal kollox minn kull forma ta' sustanza.

Illi tant huwa minnu dan, li l-partijiet accettaw li z-zwieg taghhom qatt ma kien bhala fatt, u din jidher li kien il-konsegwenza naturali ta' tali atteggjament legger ghall-ahhar li bih il-partijiet dahlu ghall-istess zwieg, fejn ghall-attrici kien ifisser biss li hija kienet mara *'libera',* aktar u aktar tenut kont tal-karattru tal-konvenut, u wkoll li huwa accetta minn qabel il-kundizzjoni tal-attrici li hija kienet ser tibqa' tghix kif kienet qabel, u li l-karriera taghha kienet tigi l-ewwel u qabel kollox, inkluz l-istess konvenut.

Illi dan juri minghajr l-icken dubju li l-attrici kellha l-kunsens taghha vizzjat *stante* li kellha difett serju ta' diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga u fuq id-drittijiet u l-obbligi naxxenti mill-istess zwieg, tant li hija qatt ma kellha verament l-intenzjoni li taderixxi ruhha mal-istess, izda adirittura eskludiethom bl-iktar mod car, anke permezz ta' atti esterni espressi b'mod mill-aktar espressiv mal-konvenut qabel iz-zwieg, tant li hija imponiet kundizzjonijiet sabiex hija tizzewweg lill-konvenut, li jimmilitaw kontra l-kuncett ta' zwieg innifsu, liema kundizzjonijiet il-konvenut accetta.

Illi ghalhekk jidher li ghalkemm bejn il-partijiet kien hemm l-apparenza taz-zwieg, in effetti l-kunsens vera ghall-istess kien ghal kollox mankanti, ghaliex l-attrici kienet deciza li dan iz-zwieg ikun biss wiehed ghall-konvenjenza taghha, fejn fehmet u kienet konvinta li jekk hija taghmel dan il-pass, hija jkollha iktar possibbilta' u anqas tfixkil sabiex tkompli l-karriera taghha, u tibqa' taghmel li trid, tant li

lanqas sembjanza ta' preparamenti ma kien hemm ghall-parti sostantiva, wisq anqas sentimentali u religjuza tal-istess zwieg.

Illi ghal dan il-kaz japlika dak li nghad fis-sentenza **"Cali vs Cali"** (P.A. 22 ta' Gunju 1988) :-

"Filwaqt li fl-apparenza tkun qed taghti l-kunsens minn gewwa tkun qed teskludi, jew l-istess zwieg jew xi elementi essenzjali. Eg; li teskludi l-hajja 'till death do us part' tkun qed teskludi l-element essenzjali skond il-kuncett taz-zwieg li ghandna nsegwu meta ninterpretaw il-ligi taghna".

Illi fis-sentenza **"S.A. xebba Perry vs A. Fattah Albueshi"** il-Qorti qalet li:

"Hu presunt li dak li qed jesprimi fi kliem bniedem jirrifletti dak li jixtieq f'qalbu……imma il-fatti kif irrizultaw jindikaw li mhux hekk kien f'dan il-kaz".

Illi dan huwa ezatt dak li gara fil-kawza odjerna *da parte* zgur tal-attrici, u dan minghajr ma wiehed iqis l-kundizzjoni l-ohra li mponiet l-istess attrici meta hija stess proponiet li tizzewweg lill-konvenut, konsistenti mill-fatt li hija qalet lill-konvenut li hija riedet tizzewweg biss jekk huwa jaccetta li ma jkollhiex tfal, u jidher li l-konvenut accetta dan ukoll.

Illi huwa ovvju li din il-kundizzjoni teskludi pozittivament wahda mill-elementi esenzjali taz-zwieg *stante* li huwa rikonoxxut li l-elementi taz-zwieg huma *"community life, the right to fidelity and to the procreation of children and the*

indissolubility of marriage", u b'tali kundizzjoni gew eskluzi zewg oggetti differenti, u cjoe' l-att konjugali u *l-offspring.* U dan kif ritetenut fis-sentenza **"John Anastasi vs Roselle Anastasi"** (P.A. (SBC) 11 ta' Mejju 1988).

Illi dan ifisser li hemm kaz ta' annullament taz-zwieg abbazi tal-**artikolu 19 (1) (f) tal-Kap 255,** apparti taht **l-artikolu 19 (1) (d) Kap 255** aktar 'il fuq trattat, u allura ma hemmx bzonn li din il-Qorti tezamina wkoll d-dispozizzjonijiet tal-**artikolu 19 (1) (g) tal-Kap 255** imsemmi mill-attrici.

Illi ghalhekk it-talbiet attrici ghandhom jigu milqugha *ai termini* **tal-artikolu 19 (1) (d) u (f) tal-Kap 255.**

<u>III. KONKLUZJONI.</u>

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi,** billi fil-kontumacja tal-konvenut, **tilqa' t-talba attrici** b'dan illi:-

(1) Tiddikjara u tiddeciedi illi z-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti fis-27 ta' Settembru, 1987 huwa null u bla ebda effett skond il-ligi u dan a tenur tat-**artikolu 19 (1) tal-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u b'mod partikotari a tenur tal-provvedimenti tal-paragrafi **(d), (f) tal-istess artikolu 19(1) tat-Kap. 255 tal-Ligijiet ta' Malta** u ghalhekk tordna li ssir l-annotazzjoni opportuna fl-Att taz-Zwieg relattiv.

Bl-ispejjez kontra l-attrici.

Moqrija.

Onor. Imhallef Raymond C. Pace.
27 ta' Gunju, 2002.

Mario Debono
Deputat Registratur
27 ta' Gunju, 2002.